

LBRIS

We know
books

**VALÉRIE
PERRIN**

Viața ca un film

Traducere din limba franceză și note
ANDREEA NĂSTASE

LITERA
București

LIBRIS

We know
books

PARTEA ÎNTÂI

21 octombrie 2010

– Alo?

– Sărut mâna, doamnă.

– Bună ziua.

– Sunteți nepoata lui Colette Septembre?

– Da.

– Sunt de la jandarmerie. Jandarmeria din Gueugnon. Sunt căpitanul Cyril Rampin. Vă sun ca să vă dau o veste proastă.

– ...

– Mătușa dumneavoastră a decedat.

– Mătușa mea?

– Colette Septembre. Sunt aici împreună cu pompierii. A fost găsită la numărul 19 de pe rue des Fredins. Se pare că și-a dat sufletul în somn. Îi ducem cadavrul la institutul medico-legal pentru confirmare.

– Mătușa mea Colette e înmormântată de trei ani la cimitirul din Gueugnon. Locuia pe rue Pasteur.

– Am cartea de identitate în față, este vorba de Colette Septembre, născută la Curdin în 7 februarie 1946. În fotografie e mai tânără, dar seamănă.

– E cu siguranță o greșeală. După toate probabilitățile, o persoană cu același nume.

-În portofelul ei e un bilet pe care scrie: „Persoană de contactat în caz de urgență, nepoata mea Agnès, la telefon 01 42 21 77 47“.

-...

-Precizează și că dorește să fie incinerată. Și să odihnească alături de Jean Septembre.

-Jean?

-Da. Îl cunoașteți?

-Era tatăl meu.

-Fratele mătușii dumneavoastră?

-Da. Dar mătușa mea Colette a murit acum trei ani, v-am spus.

-Unde locuiți?

-La Paris.

-Mătușa dumneavoastră mai avea și alte rude apropiate?

-Eu am rămas... ultima. Sunt singura... Și fiica mea... Dar...

-Condoleanțe. Când credeți că ați putea veni să identificați corpul?

2

În 2000, mătușa mea a dispărut timp de o săptămână după meciul dintre FC Gueugnon și Paris Saint-Germain. Era prima oară când o echipă din a doua divizie ajungea în finala Cupei Ligii. Echipă supranumită „Fierarii“, pe care o venerase toată viața.

Scorul partidei: 2-0. Un eveniment care se anunța o simplă formalitate. Oala de lut și oala de tuci. Meciul s-a desfășurat pe Stade de France și a fost transmis pe canalul al treilea al televiziunii publice. Richard Trivino, portar. Amara Traoré, căpitan. Alex Dupont, antrenor.

Mătușa mea avea pe perete o fotografie a lui Alex Dupont și una a lui Émile Daniel. Avea toate pozele oficiale ale echipei și înconjura anumite chipuri cu carioca roșie, de parcă ar fi fost indivizi căutați de Mafie.

În minutul 65, Trapasso a marcat primul gol. În prelungiri, Flauto l-a marcat pe al doilea. Paris Saint-Germain nu fusese învinsă niciodată în finală. S-a urlat îndelung, s-a plâns mult. Victoria a trecut dintr-un păhărel în altul. Fuseseră închiriate zeci de autocare pentru a-i aduce pe suporterii la Paris. Mătușa mea se așezase în față, singură, ca să vadă drumul. În tribune, mii de pete colorate întruchipând tricoul galben și șortul albastru al jucătorilor scandau: „Două boabe v-am băgat! Două!“

Când să plece spre casă, șoferul autocarului lui Colette, un anume Éric, a căutat-o peste tot. Lipsea la apel. Au așteptat-o. Au sunat-o. Nici un rezultat. I-au dat telefon mamei mele, singura ei rudă, și aceea prin alianță: „Cumnata dumnevoastră a dispărut“. La care mama le-a răspuns să nu-și facă griji.

Colette nu și-a făcut apariția decât peste trei zile, așezată la locul ei din atelierul de cizmărie, aplecată peste o pereche de mocasini mărimea 42 aparținându-i lui Christian Duclos; tocul pantofului drept manifesta o uzură pronunțată din cauza șchiopătului ușor al proprietarului, consecința unei căderi de pe bicicletă.

Nu s-a aflat niciodată unde fusese. Nimeni n-a întrebat-o. Nimeni nu-i puna întrebări.

În ziua victoriei, am aflat pentru prima oară de la mama că i se întâmpla să dispară, dar se întorcea de fiecare dată. Parcă ar fi vorbit despre un câine care fuge și în cele din urmă se întoarce când i se face foame.

3

21 octombrie 2010

Îmi vine să-l sun. Am nevoie să-l sun. Îmi imaginez ce i-aș spune. Îmi imaginez cum ar răspunde. Acel „Alo?“

– Pierre?

– Da.

– Tu ești, Pierre?

– Da. Eu sunt.

Vocea lui, intonația vocii lui, agasată, grăbită. Întotdeauna a răspuns la telefon ca un tip care e pe picior de plecare. Care și-a pus deja pardesiul. Care se întoarce la telefon cu un pas greoi ca să răspundă. Să răspundă ca să scape cât mai repede.

– Aici Agnès.

Cum ar reacționa? Nu i-aș lăsa timp să spună: „Agnès?“ sau: „Agnès“. Sau: „De ce mă suni? S-a întâmplat ceva?“

– Închipuie-ți că tocmai m-au sunat de la poliție. De la postul din Gueugnon. Colette a murit.

Nu, n-aș spune: „Închipuie-ți“. Aș spune:

– Tocmai m-au sunat de la poliția din Gueugnon. Au găsit cadavrul unei femei și susțin morțiș că e vorba de Colette.

Nu. Nu morțiș. Nu zic niciodată „morțiș“. El mi-ar răspunde:

– E deja moartă... Ai băut? Ai băut, sau ce-i cu tine?

Iar eu i-aș trânti-o:

– Ți-ar pica numai bine. Așa, tu și ștoarfa ta ați putea avea toate drepturile asupra Anei.

Și aș închide.

N-am pronunțat niciodată cuvântul „ștoarfă“. Când mă înfurii, strig „vacă“ sau „javră“. Care din noi ar închide primul? În ce moment s-ar învenina conversația?

Au trecut trei ani de când nu i-am mai auzit vocea la telefon, dar a intrat în vigoare prescripția. Colette a murit. Cuvântul ăsta nu există nicăieri. Nu poți să remori.

La început, la începutul sfârșitului meu, Cornélia, bona, era cea care ducea copilul la el, în fine, la ei. Și Cornélia era cea care aducea copilul la mine. În prezent, copilul are cincisprezece ani. Circulă cu metrour, sau cu taxiul dacă e prea târziu.

Ultimul meu film n-a vândut cele mai multe bilete în săli. Cu toate astea, a obținut cele mai entuziaste critici dintre toate peliculele pe care le-am făcut. Și are difuzarea internațională cea mai largă.

De ce mă gândesc la asta? Eram într-o stare de letargie împăcată. Nu-mi mai păsa de nimic. Mă mulțumeam să-mi găsesc plăcerea în așternut o dată la două săptămâni, și iată că sunt silită să învii ca să-mi cumpăr un bilet de tren și să rezerv o cameră într-un oraș aflat la capătul lumii, în Burgundia. Ca să identific o bătrână moartă pe care n-o cunosc.

*

Ultimul film pe care l-am făcut e o poveste de dragoste. Am avut o inspirație fenomenală.

4

Nemăritată, fără copii, Colette este sora tatălui meu, Jean. Și-a jelit fratele din ziua în care el a plecat dintre noi. Starea aceasta i-a ocupat întregul spațiu. Tot spațiul ei amărât. Corpul slab și micuț, ochii negri mari, care-i dominau fața, atelierul de cizmărie, patul, aerul pe care-l respira. N-a acceptat niciodată moartea lui, „pentru că nu e nimic de acceptat“, spunea măturând aerul cu dosul mâinii.

Până când am împlinit șaptesprezece ani, mătușa mea a păstrat tăcerea față de mine. I se întâmpla să schimbe câteva cuvinte cu vecinii, comercianții din cartier, clienții, fotbaliștii, care o venerau așa cum o venerază un italian pe Sfânta Fecioară. Nu și cu mine. În ceea ce mă privea, păstra o tăcere monahală.

În copilărie ar fi trebuit să mă ascund după ușile atelierului ei ca s-o aud pronunțând alte cuvinte decât: „Ai dormit bine?“ „Ți-e foame?“ „Ți-e sete?“ „Nu termini din farfurie?“ „Ți-e cald?“ „Noapte bună...“ Cuvinte lansate în direcția mea întotdeauna la aceleași momente ale zilei.

N-am făcut-o însă niciodată. Nu mă mai interesa. Credeam că n-are nimic de zis, că n-are nimic pentru mine. Detestam vacanța, casa ei, mirosul casei ei. Podeaua, mobilele, ferestrele înguste, camera unde locuiam, care mirosea a naftalină.

La zece ani decupam poze din reviste pe care le lipeam în caiete cu pătrate mari, poze înfățișând fete cu care voiam să semăn, voiam aceeași tunsoare, aceeași gură, același pulover din mohair albastru. Cum ar fi putut să mă intereseze o femeie care nu se machia niciodată și nu acorda nici o importanță aspectului său? Era genul de femeie despre care se spunea: „Dacă s-ar aranja un pic, ar fi drăguță“. Pur și simplu înota în haine. S-ar fi zis că-și cumpăra anume mărimea greșită, ca să dispară puțin.

Ca să le dea de lucru negustorilor din Gueugnon, îmi dădea trei cecuri în alb înainte de începerea școlii. Unul ca să-mi iau o haină de la Shopping, altul pentru Causard, al treilea ca să-mi aleg o pereche frumoasă de încălțări de la doamna Bresciani. Pentru mătușa mea, o pereche frumoasă însemna de calitate foarte bună. Costa mult, dar merita. Modele din piele care-mi nenoroceau picioarele.

La sfârșitul luniî august aveam dreptul la această frază, mereu aceeași, fără vreo manifestare aparte de afecțiune: „La de-aici, să te înnoiești pentru școală“.

5

Locuiam încă la Los Angeles acum trei ani, când Colette a murit în somn. Va fi murit de două ori în somn. Nu m-am dus la înmormântare. Cincisprezece ore de zbor. „Nu merită“, mi-a zis pe un ton confidențial Louis Berthéol, fost brutar din Gueugnon și prieten intim al mătușii mele.

Louis s-a ocupat de tot. I-am trimis un cec pentru cheltuielile de înmormântare. Ca atunci când mătușa mă „înnoia“ pentru începerea școlii. Nici măcar n-am avut de completat documentele. El a organizat ceremonia pe 13 august 2007.

Când am ajuns, Louis mi-a dat o cutie cu fotografii de familie, fanioane cu emblema clubului și câteva fulare. Hainele le dăduse unei asociații caritabile.

M-am dus pe jos la cimitir. Era începutul lui ianuarie. Aerul era înghețat. I-am căutat mormântul, l-am găsit pe aleea 7. Nici flori, nici coroane, nici plăcuță, îi spusese ea lui Louis. Doar o pereche de încălțări fusese așezată pe marmura cenușie. Un model din piele albastru-închis, în stil Kickers. De curiozitate, m-am uitat la mărime, 37. Mătușa mea purta 36. L-am întrebat pe Louis cine lăsase ghetetele, n-a putut să-mi răspundă.

În 2007 trăiam în Statele Unite de patru ani. În acești patru ani am sunat-o pe Colette în fiecare marți. De ce marți? Nu știu. Unele obiceiuri se instalează

fără să ținem minte cum. Abordam practic aceleași subiecte, vremea, sănătatea, calitatea tot mai proastă a încălțărilor, fabricate pe bandă rulantă de niște nenorociți, cu cusături de mântuială. Iar mătușa mea îmi indica locul ocupat în clasament de echipa de fotbal, de care nu-mi păsa nici cât negru sub unghie. Transferurile jucătorilor cutare și cutare, cine promitea, cine era prea petrecăreț, care era curajos, care nu era bun de nimic. Moartea unui fost fotbalist, nașterea fiului unui supporter. Și întotdeauna încheia conversația cu aceleași cuvinte, cu o voce nesigură: „Cum îți merge cu munca? Ai un film în pregătire? Și Ana? Și Pierre? Sunt bine? Nu e prea mare locul acela?“ Iar eu răspundeam: „Totul e bine“. La sfârșitul discuției nu schimbam nici un „te sărut“ sau „pupici“. Nu cred că a pronunțat vreodată cuvintele acelea. Murmura un: „Pe curând“. Iar eu: „Pe marța viitoare“. Cu timpul cred că am adăugat „Ai grijă de tine“ sau ceva de genul ăsta.